

Centom v. 27. octob.

L. N. 7.

DISPOSITIO HOMILETICA;

In

TEXTUM FUNEBREM,

2. Chron. 31. 20, 21.

In Exequiis

Augustissimi quondam & Potentissimi,

Nunc in Coelis Beatissimi,

Et æterna recordatione Gloriosissimi,

Regni Sueciæ subjectarumque Regionum

MONARCHÆ,

CAROLI UNDECIMI,

Svecorum, Gothorum, Vandalorumque

Regis, Magni Ducis Finlandiæ; Ducis Scania, Æstboniæ, Li-

toniæ, Careliæ, Brema, Verda, Stetini-Pomeraniæ, Cassi-

biæ & Vandalia; Principis Rugiæ; Domini Ingria & Vis-

maria; Nec non Palatini Comitum ad Rhenum; Bavariæ,

Juliaci, Clivia, & Montium Ducis, &c.

Regis & Domini Nostri Clementissimi

Per universum

Regnum Sveo-Gothicum,

24. Novemb. Anno 1697.

HELSINGI
YLIOISTON
KIRJASTO

Arasc. Ela. 60; v. 3. Et ambulabunt Reges ad splen-
dorem ortus tui. De illustri Ecclesiæ in Nov. Test. Chri-
stianæ statu, hoc eximie prædixit Esajas; Cumq; So-
lennitas Exequialis per universum Imperium Sveo-G-
thicum instituitur hoc die, quo SERENISSIMUS

L. J. Wallerius

ac POTENTISSIMUS REX CAROLUS XI.

Svecorum, Gothorum, Wandatorumque Rex, Magnus Dux Finlandia, &c. (Recitetur integer Titulus Regius) Dominus, Heros, Rex, in toto Orbe Christiano, cum viveret; Incomparabilis, jam in aeternâ felicitate Beatissimus, sepulcro suo Regio infertur, fateamur ore devoto & corde venerabundo, nunquam magis per 2452. annos, à quo tempore hæc ab Esaiâ scripta sunt, impletam fuisse hanc Prophetiam, quam cum in his terris ambularet Augustissimus Rex CAROLUS XI. Rex ac Dominus noster per 37. annos Clementissimus.

Designat Prophetâ v. 1. Luminis Ecclesiæ concessi originem, Deum Patrem; Gloria Jehovæ orta est super te: conf. Job. 16. v. 28. & 17. v. 5. postulat porro, ut ipsam lucem cognoscamus Messiam. Surge, illuminare, quia venit lumen tuum, Joh. 1. v. 4, 5, 9. & 8. v. 12. & 9. v. 5. &c. hocce lumen ut gloriam Jehovæ celebrat, conf. Hebr. 1. v. 3. add. Esaj. 49. v. 6. ipsumq; Jehovam orientem, videlicet in carne veneratur v. 2. Et super te orientur Dominus & gloria ejus super te videbitur. NB. Luc. 1. v. 72. Joh. 1. v. 14. Hoc lumen exortum adferret illuminationem Judæis Luc. 2. v. 32. nec non gentilibus v. 3. Et ambulabunt gentes in lumine tuo. Homines qua multitudinem copiosissimi, v. 4, 5, 6, 7, 9. ac ex omni statu & conditione lectissimi, inq; decus & gaudium Ecclesiæ hæc porro de Regibus commemorantur, v. 10. Et edificabunt filii alienigenæ muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi. Sic & v. 11. Deniq; v. 16. Et suges lac gentium & mamma Regum lactaberis. Nunc autem ex v. 3. observamus, quod Prophetâ (1) splendorem ortus respicit, per ortum ipsum Messiam intelligit, solem justitiæ, Mal. 4. v. 2. de cujus ortu super Ecclesiam. v. 1, 2. egit, splendorem v. ortus, de Evangelii luce convenientissime exponimus. Illud enim, Sole Christo exorto, splendet, Joh. 3. 19. Actor. 26. v. 23. 2. Cor. 3. v. 8. 11. 18. NB. 2. Cor. 4. v. 6. (2.) Ad illum splendorem ambulaturos indicat: non solum accedent ad lucem, ac ex illa gaudium consequentur fideles, Psal. 97. v. 11. Col. 1. v. 12. sed & in hujus lucis splendore & ad illum vias illorum dirigentem ambulabunt, Psal. 119. v. 105. Joh. 12. v. 35. ut filii lucis Eph. 5. v. 8, 9. (3.) Illam ambulationem Regibus in N. Test. peculiariter adscribit; non quod ullus Christianorum ab illa felicitate & obligatione exemptus sit, Rom. 13. v. 12. 13. 1. Joh. 1. v. 7. Sed quod hoc præprimis redderet Ecclesiam.

Rom. 13. Nostros sal. / 9 in N. A. vivimus / on E. i. m. m. a.
 cum, cum filio / 10 / 11 / 12 / 13 / 14 / 15 / 16 / 17 / 18 / 19 / 20 / 21 / 22 / 23 / 24 / 25 / 26 / 27 / 28 / 29 / 30 / 31 / 32 / 33 / 34 / 35 / 36 / 37 / 38 / 39 / 40 / 41 / 42 / 43 / 44 / 45 / 46 / 47 / 48 / 49 / 50 / 51 / 52 / 53 / 54 / 55 / 56 / 57 / 58 / 59 / 60 / 61 / 62 / 63 / 64 / 65 / 66 / 67 / 68 / 69 / 70 / 71 / 72 / 73 / 74 / 75 / 76 / 77 / 78 / 79 / 80 / 81 / 82 / 83 / 84 / 85 / 86 / 87 / 88 / 89 / 90 / 91 / 92 / 93 / 94 / 95 / 96 / 97 / 98 / 99 / 100

Messias
 & Spiritus
 sancti

Sancti
 Spiritus
 & Regum

70

clesiam Nov. Test. celebrem & illustrem, cum in tot Regniis & terris
Esa. 60: v. 12. summa & Coronis Regiis ornata capita tam sollicitam
de Ecclesia Christi foverent curam, & ad exortum apud se Evangelii
lumen, divinum cultum & vitam suam componerent, sicq; multipli-
cem sibi & regnis suis acquirerent prosperitatem, Esa. 58: v. 8.

In omni & prolixatot Magnorum ab adventu æterni Regis in car-
nem, Luc. 1: v. 32, 33. Regum serie, nemo aut celebrari aut nomina-
ri potest Imperantium, de quo sancta illa *ambulatio ad splendorem lu-
minis Evangelii*, exacte magis prædicetur, ac de *Incomparabili Rege*
CAROLO XI. Quippe (1) in Regno pure Evangelico, luce
sancta ex inmensa Dei gratia illustrato, **REX HÆREDITARIUS**,
Verbi Divini thesaurum, sibi ac omnibus subditis suis concessum ma-
ximi fecit; Inde ante decennium (Anno 1686. die 4. Conc. 1.) ex
Apoc. 14: v. 6, 7. proponi illis voluit beneficium Reformationis, &
reddita Septentrioni lucis Evangelicæ per *Angelum Evangelizantem*;
ac in Jubilæa solennitate 1693. idipsum ab omnibus digne æstimari jus-
sit. (2) Regia auctoritate ad Evangelii splendorem duxit **REX**
Clementissimus, tot Regna sua hereditaria & ditiones, per iterata
& renovata Statuta de unice juxta *Aug. Conf.* servanda in illis Re-
ligione vere Evangelicæ; adeoq; huic optime applicari potest Esa. 32.
v. 8. (3) Evangelii lumen & propagationem omni ratione promo-
vit Zelo constantissimo & ferventissimo amore; adeo ut, quod in plu-
rali dictum ad Ecclesiam: *sint Reges nutritii tui.* Esa. 49: v. 23. id
REX Religiosissimus, nec pluribus in rebus aliis gloriose gestis im-
par, in Divino hoc instituto magis præstiterit quam plures alii simul.
(4) Cultum Dei & religionis devotum exercitium, *Sacra ejus Majestas*
ad lumen Evangelii instituendo, omnibus in terris Evangelii confesso-
ribus supereminens, cunctis quoq; regulam dedit Ecclesiis confesso-
rialibus, Verbo Dei convenientissimam. Esa. 30. v. 21 Gal. 6: v. 16.
(5) In summo isto Regali fastigio, maximum præbuit documentum am-
bulandi ad splendorem Evangelij, ipse **REX Pientissimus**. Per omnem
ætatem exemplum sine pari dedit vitæ & ambulationis *digne Evangelio*
Christi Phil. 1: v. 27. Cumq; (6.) per vallem tenebrosam, per mor-
tem à nobis transiret, ad splendorem lucis fideles in Christo JESU
illuminantis. firma fide se convertit **REX fiducia & patientia**
Constantissimus, Psal. 13; v. 4. Luc. 2: 29, 30. Deniq; (7.) in æternam

jam Ingressus gloriam, in lumine Divino ambulaturus felicissime associatus, nobis & toti puriori in terris Ecclesie *Desideratissimus* Rex CAROLUS XI. regnaturus εις τας αιωνας των αιωνων, Apoc. 21. v. 23. 24. & 22. v. 4. 5.

Cumq; jam TANTI REGIS solennia funebria celebramus, ad textus meditationem piis suspiriis accedimus.

TEXTUS, 2. Chron. 31: v. 20. 21.

EXord. Psal. 112: v. 6. *In aeternum non dimovebitur: in memoria seculi erit justus*: Prospera DEum timentis fata ejusq; characteres tradit hoc Psalmo David. *Et cum alterum hemistichium v. 5. redditur: sustinebit justus verba sua in judicio.* sic optime connectitur v. 6. Nam in aeternum non movebitur: in duobus a Beati felicitatem v. 6. describit: (1.) Stabilitas immobilis: *in aeternum justus non dimovebitur*: jam prius delineavit statum justii felicem. v. 2, 3, 4. illum autem perpetuum fore jam asserit: Exigua enim foret gaudium piis, si ad breve saltem tempore fenerentur Dei benedictione; quae est mundanorum fluxa & caduca prosperitas, Psal. 37: v. 35, 36, 38. proinde perpetuo illam eis concessum iri promittit: Quod & in fine Psal. 37: post similem beati descriptionem additur, *non dimovebitur in aeternum*, NB. Psal. 125: v. 1. hoc quoq; a DEO sibi pollicentur fideles, Psal. 62. v. 3. 7. Verum quoniam in his terris non est speranda felicitatis alicujus constantia, promissum hoc in regno gloriae coelestis obtinet suum complementum, Psal. 60: v. 11, Esaj. 32: v. 17. 18. (2.) Memoria non intermoritura: *in memoria seculi erit justus*, Peculiaris haec est justorum prerogativa, quod etiam fuito in his terris vitae eorum curriculo, superstes maneat nominis illorum celebritas. Inde Syracides per septem capita maximorum in Vet. Test. virorum elogia contexit cap. 44. usq; ad 50. ita & integro cap. 11. ad Hebraeos, extolluntur, qui insigni fide praediti erant. Merita Josaphati erant in animis civium post mortem ejus efficacia & ponderosa, 2. Chron. 22: v. 9. adeo ut cum pereat memoria impiorum Psal. 9: v. 7. & 109: v. 15. semper tamen sit *memoria justii in benedictione*, Prov. 10: v. 7. Est enim magnum virtutis praemium, quod cum benedictione nominentur, ut eleganter de Josia dicitur, Syr. 49: v. 1. etiam cum benedictorum encomio, in aeternam vitam pii sunt introducendi, Matth. 25: v. 34. Quod de justo quolibet ait Psaltes, *non dimovebitur: non peribit memoria ejus*: ad REGES, religione vera, animo coelesti, dotibus divi-

Luce. 9: 1.

*Justy ceu
salva flo
robit q. 92.*

*2 Chron. 22: 9. de Josaphat regis: Jam in Josaphat in
pace, jura civibus sustinebat in judicio. Per
viam caritatis in Deum*

divinis, actionibus Heroicis & successibus maximis in clytos, omni
ævo summo jure relatum est, præinde ad illorum nomina & cum saltem
Majestatis eorum mentio facta fuerit, cum veneratione addi assue-
vit *felicitatis recordationis*, vel *gloriosa memoria*, vel *laudatissima recor-
dationis*, vel simile encomium. Neq; alia est Dei in his voluntas,
Patriarcharum, qui ut *Dei principes*, Gen. 23. v. 6. & *uncti Domini* habe-
bantur, Psal. 105. v. 15. erant chara Deo nomina, Exod. 3. v. 6; Matth.
22. v. 32. Moses, qui in *dignitate Regia* erat, Deut. 33. v. 5. non sine
honore a Dxo nominatur, Jos. 1. v. 2, 5. David Deo dilectus mul-
tis in locis laudatur. 1. Reg. 11. v. 34. & 14. v. 8. &c. &c. Sic pla-
cuit Spiritui S. Regis Ezekie vitam & res gestas in pluribus scri-
ptis sacris, quam ullius alterius Regis consignare, videl. 2. Reg. cap.
18, & 19, & 20. 2. Chron. cap. 29; & 30. & 31. & 32. Esaj. cap. 36,
& 37, & 38, & 39. *Narrationi vera de actibus* ejus in Dei gloriam & cul-
tus sacri instaurationem susceptis, inseritur elogium, quod Textus
noster continet.

Quæ memoriam Regis Ezekie vel ullius Regis reddidere cele-
brem, ea cuncta in *Augustissimo Monarcha CAROLO XI.*
collaudari merentur. Pauca ex his indicavimus in Disposit. ad Tex-
tus in publico lectu d. 20. Aug. exponendos 1. Macch. 9. v. 20, 21. &
Thren. 5. v. 15, 16, 17. Quis enim singula enumerare, vel Tantarum Vir-
utum rerumq; gestarum ullam digne describere valet? *Regem no-
strum Clementissimum Felicissimumq;*, jam in Coelis *Beatissimum*,
tunc in multis cum JOSIA contulimus. Cujus magna laus est, 2.
Reg. 23. v. 25. Nunc Textus final & maxima *magni Regis* merita
postulant, ut quod de Ezekia inter Reges Judæ dicitur: *In Domino
DEO Israël confisus est; ita ut post eum non fuerit par illi inter omnes
Reges Judæ, neq; qui fuerunt ante ipsum*, 2. Reg. 18. v. 5. Id quoq; de
CAROLO XI. inter omnes Reges Christianos asseramus. De ju-
sto affirmat Psaltes: *In æternum non dimovebitur*: suo exemplo fir-
mavit id ipsum *Rex Constantissimus*: à pietatis & virtutis tramite
se nunquam passus est abducere, sed per omnem vitam suam de se
dici voluit: *Eò quod Rex confisus est in Jehovah, ideo per misericordiam
altissimi non dimovebitur*. Psal. 21. v. 8. Jam à turbulentis hujus mundi
fluctibus ad βασιλείαν ἀσάλευτον translatus, Hebr. 12. v. 27, 28. nun-
quam in æternum dimovebitur Apoc. 3. v. 12. In dictis istis historicis
singuli istorum Regum Judaicorum suis ornantur elogiis. Nam ante

illos post divisionem regni Israelis à regno Judæ, nemo fuit inter Reges cum illis comparandus. Omnes superavit Ezekias, etiam post se venturum JOSIAM, eximia in DEUM fiducia, ut est 2. Reg. 18: v. 5. monstravit illam oratione contra hostes, 2. Reg. 19: v. 5. seqq. & in periculo mortis constiturus, 2. Reg. 20: v. 3. neq; ullus tam mature ab initio regni sui cultum DEI emendavit; nam JOSIAS demum anno octavo imperii sui sacrum hoc opus aggressus est, 2. Chron. 34: v. 3. Rursus in nonnullis aliis JOSIAS non habuit parem, videl. in templi restoratione, 2. Reg. 22: v. 5. in fœderis cum DEO renovatione, 2. Reg. 23: v. 1, 2, 3. in idololatriæ extirpatione, ibid. v. 13, 15, 19. in Paschatos magnifica celebratione, ibid. v. 21, 22. Ita hi Reges Judæ in quibusdam se invicem in isto regno superarunt, in multis autem omnes alios. Rex noster *Desideratissimus* CAROLUS XI. cum utroq; optimorum Regum conferendus, in nullo virtutis genere ulli illorum cedit, & quæ in celebratissimorum Regum Christianorum laudes congesta sunt, sua omnimodè fecit. Curq; in solenni humationis Regiæ die, Tantum terræ gremio conceditur depositum, allaboremus ut supra terram memoria ejus in seculum maneat. Adeoq; ex summis his Ezekie & CAROLI XI. exemplis discamus in quo consistat

GLORIOSISSIMA OPTIMORUM REGUM MEMORIA.

Votum Psal. 102: v. 13, 14.

Salomonis dictum est: *Non est memoria sapientis in æternum.* Eccl. 2: v. 16. Quod quidem de hominibus, etiam sapientibus in communi obtinet; Verum de *Optimis in Ecclesia DEI* Regibus provida DEI cura aliter præcavit, quod jam dictis & exemplis comprobavimus; Nam ut nulli nisi DEO subsunt; ita cum omnia ad ejus gloriam & subditorum salutem dirigunt, eo ipso, quo facta sua solius DEI oculis imprimunt, nomen sua memoriæ in æternitate figunt, ut ait Gregor. Mag. Reddunt enim *memoriam suam ut perpetuam* ita etiam *Gloriosissimam.*

I. *Facta sua secundum verbum DEI instituendo.* De Ezekia agens sacer Historicus designat (a) Actionum ejus normam, DEI Verbum: Sic in Textu v. 20. *coram Jehovah*, v. 21. & in lege & in præcepto, in hoc eodem cap. 31: alios quoq; ad illam regulam adstrinxit. v. 3. *juxta quod scriptum est in lege Jehove*, v. 4. *ut assiduis essent in lege Jehove*, Præterea in historia ejus dicitur, 2. Chron. 29: v. 2. *fecit*

Nullus Josias

CAROLUS XI

*vix in sa-
rem salutis.*

*Norma
actionum.*

Memoria Regum Christianorum

2. Fecit rectum in oculis Jehovae: ibid v. 28. de eo quod perfecit Rex dicitur. Nam ex imperio Jehovae factum est preceptum per manum Prophetarum eius: Conf. 2. Chron. 30: v. 5. ibid. v. 12. per verbum Jehovae, v. 16. juxta jus suum, juxta legem Moysi. Expressius 2. Reg. 18: v. 6. Et adhaesit Domino, non declinavit ab eo: custodivitque precepta eius quae praecepit Dominus Moysi: inde humilis coram DEO contestatio Ezekiae, 2. Reg. 20: v. 3. Novit quippe Rex pius, quod ut in universum cuilibet homini injunctum est, juxta legem DEI actiones suas dirigere, Deut. 5: v. 32, 33. &c. Ita quam maxime Regi hoc incumbat, Deut. 17: v. 18, 19. Josue 1: v. 8. 1. Sam 12: v. 14, 15. 1. Reg. 2: v. 3. Psal. 119: v. 97, 98. (β) Actiones Optimi Regis consignat, & summam in Textu nostro (1) Cultus Divini instaurationem ac conservationem per totum Regnum: sic enim v. 20. Fecit autem juxta hoc Ezekias per universum Judam. Fecit enim bonum &c. Attendatur antecedentia in hoc capite: utpote extirpatio cultus idololatriae in regno Judae & in terris vicinis, v. 7. nec non constitutio Sacerdotum & Levitarum in suas classes v. 2. in illorum sustentationem acervatim à Rege & populo Hierosolymitano conferuntur portiones v. 3-7. Cumq; Rex DEI benedictionem & populi promittitudinem in his, cum gratiarum actione videret, destinavit conclavia portionibus assignandis, sub bona Praefectorum fide, v. 8-11. per Regis curam ex tam abundanti copia iusta facta est distributio, tam in usum Levitarum quam Sacerdotum, parvorum pariter ac majorum, juxta catalogos ipsorum v. 12-19 huic narrationi immediatè subjungitur in Textu v. 20. Sic fecit Ezekias per universum Judam: Sensus est; tam provida erat Regis cura de ministris sacris in toto regno, ac fuit in urbe Hierosolymitana v. 4. 11. Nam ut DEO consecrata sub impio Rege Achazo partim auferbantur, partim pervertebantur, 2. Chron. 28: v. 21-25. ita nec ea quae ad sustentationem Sacerdotum & Levitarum necessaria erant, rite conferebantur: inde cultus divinus collapsus est. Quemadmodum de suo tempore refert Nehemias cap. 13: v. 10. Cumque cognoscerem, quod portiones Levitarum non datae essent, ideoque defugissent vir ad agrum suum, Levitae & Cantores facientes opus; Scilicet coacti erant sacrum deserere munus & rusticos labores subire, Evidentissimè demonstrat Ezekias 2. Chron. 29: v. 5-9. quomodo ex neglectu cultus Divini omnis generis calamitates in regnum Judae inundaverint. Huc etiam referendum, quod porro de Ezekia dicitur

Handwritten notes:
 1. Cultus Dei instaurat.
 2. Idololatriam extirpat.
 3. Sacerdotes constituit.
 4. Alimenta providet.

20.
tur v. 20. *Et fecit bonum coram Jehova DEO suo.* Quando bonum cum recto conjungitur, inter utrumque nonnulli hoc discriminis constitunt, quod bonum conveniat voluntati, rectum iudicio; bonitas faciat amabilem, rectitudo laudabilem. Verum dum quod sequitur: Coram Domino DEO suo, ad hæc duo etiam refertur, commode h. l. ita discriminantur, quod *facere bonum* sit secundum DEI voluntatem in DEI cultu, amore ac timore vivere: *rectum* autem facere sit iuste se gerere in actibus suis cum aliis. De ASSA juxta Hebr. 2. Chron 14: v. 2. *Fecit a. ASSA bonum & rectum in oculis Jehova DEI sui.* Est præceptum DEI, Deut. 6: v. 18. *ut facias rectum & bonum in oculis Jehova:* Utrumque sub uno ipse Ezekias complectitur, 2. Reg. 20: v. 3. *Memento o Jehova quod bonum in oculis tuis fecerim.* Exponitur id ipsum h. m. in textu, v. 21. *& in omni opere quod cepit in servitio domus DEI, & in lege, & in præcepto, ad querendum DEum suum.* Ubi per opus in ministerio domus DEI, tam ea quæ cap. hoc 31. recensentur, intelligenda veniunt, quam quæ prius sunt descripta, videlicet monita ejus ad Sacerdotes & Levitas, C. 29: v. 4, 10, 11. mandatum de mundando & sanctificando templo, ibid. v. 15, 17. & de sacrificiis, ib. v. 27, 31. Ordinatio Levitarum in laudem DEI per instrumenta Musices ib. v. 25, 30. Ad opus in præcepto ad querendum DEum suum, referuntur actus Ezekiae in DEI cultu ab ipso præstiti, utpote munera in holocaustum & alia sacrificia, C. 29: v. 20, 21. & 30: v. 24. devota coram DEo adoratio, C. 29: v. 29. solenne Paschatos institutum C. 30: v. 1. seqq. NB. v. 21, 22. exhortatio pia & seria ad veram poenitentiam, ibid. v. 6, 7, 8, 9. sermo consolatorius ad populum, ibid. v. 18, 19. 2. Chron. 32: v. 7, 8, 20. Specialiter vero *quesivisse DEum* dicendus Ezekias, cum in angustiis suis ad DEum vera poenitentia 2. Reg. 19: v. 1, 4, 5. Esaj. 38: v. 10-20. & devotis precibus confugerit; tam contra minas Sennacheribi, 2. Reg. 19: v. 15, 16, 19. 2. Chron. 32: v. 20. quam in periculo mortis, 2. Reg. 20: v. 3. Quod non spreverit Divinæ gratiæ signum, 2. Reg. 20: v. 8-11. ut Ahas, Esaj 7: v. 12. & quod patienter se submitteret divinæ voluntati, 2. Reg. 20: v. 19. 2. Chron. 32: v. 26. Hæc enim sub phrasi *Facere bonum* comprehendere licet. (2) *Justitia & rectitudinis studium.* Sic in Textu: *Et rectum fecit coram Jehova DEO suo.* Posset quidem & hoc de actionibus Ezekiae circa sacra intelligi, Deut. 12: v. 25. ac sic etiam de illo dicitur, 2. Chron. 29: v. 2. *Fecitque rectum in oculis Domini, juxta omnia que*

20.
Non autem dicitur in omni opere quod cepit in servitio domus DEI, & in lege, & in præcepto, ad querendum DEum suum.

Y. Pater Veritatis

que fecerat David pater ejus. Sed quia hæc distincte potuerunt, bonum, rectum, verum; convenienter a plerisque refertur ad justitia exercituum, ab Ezekia æquissimo & justissimo Rege servatum: Ita etiam rectum exponendum de sinceritate in proximum, 2. Reg. 10: v. 15. conf. Psal. 7: v. 37. quorum etiam spectat v. 21 in omni opere in lege: הַתּוֹרָה hoc enim vocabulum de lege morali sive de doctrinâ justitiam monstrante, communiter accipitur, Mal. 4: v. 4. NB. 2. Chron. 14: v. 4. Illam vero fideliter observavit in Virtutibus Imperatoris, juxta illam curam quam de rebus sacris fovit Ezekias, ac in illis quod rectum erat, egit. Spectanda in illo (α) Clementia insignis; hinc Levitas, inter quos aliqui segnes erant, benigne allocutus est, 2. Chron. 29: v. 11. & 30: v. 22. pariter ad militiæ præfectos, 2. Chron. 32: v. 6. ita etiam in peregrinos erat benignus, 2. Reg. 10: v. 13. Elaj 39: v. 2. (β) Misericordia in egenos; quæ laudatur, 2. Chron. 32: v. 31. (γ) Amor paciæ: proinde muneribus & lenissimis verbis hostem flectere voluit, & seipsum quasi acculavit, 2. Reg. 18: v. 14. nec ullo verbo illum irritare voluit, ibid. v. 36. (δ) Amor veritatis: hinc quod a se minus recte commissum erat, dissimulare noluit, 2. Reg. 20 v. 14, 15. conf. Prov. 17: v. 7. (ε) Zelus pro dignitate & libertate regni sui. Achausus Rex in opprobrium populi Dei submisit se regi peregrino & gentili, 2. Reg. 16: v. 7. quod renuebat Ezekias, 2. Reg. 18: v. 7. Divina circa eventum id approbante gratia, 2. Reg. 19. v. 35. 37. (ς) Prudentia in regni sui defensione, 2. Chron. 32. v. 3, 4, 5. (ζ) Fortitudo & animus heroicus ad pugnandum: Iple in bellum exivit, percussit Philistæos & occupavit eorum munimenta, 2. Reg. 18: v. 7, 8. 2. Chron. 32: v. 6, 7. (η) Cum circa publica ædificia in decus & usum Regni, 2. Reg. 20: v. 20, 2. Chron. 32: v. 3, 4, 29, 30. Hinc insignis potentia, magnæ opes, & apud vicinos celebre Ezekia nomen, 2. Chron. 32: v. 23, 27, 28. Sequitur in textu (3) Fidei salvifica exercitium. Ita enim intelligendum v. 20. Et fecit veritatem comm. יהוה, DEO suo: verum, vel ut in Hebr. est, אֱמוּנָה Veritas, spectatur plerumque in sermone, Psal 15: v. 2. qui loquitur veritatem in corde suo: sed & cum magna emphasi ad actiones refertur, ut h. l. facere veritatem, hoc est, ea facere quæ cum veritate prima conveniunt: Cognata vox est, אֱמוּנָה fides, Hab. 2: v. 4. Justus in fide sua vivet, quod de salvifica in Christum fide omnino est intelligendum, Rom. 1: v. 17. Gal. 3: v. 12, quæ fides nititur veritate, & ne sit ærè speculativa, requiri.

quæritur *Id facere veritatem*: Notanda veniunt loca Ezek. 18: v. 9. *Judicia mea custodiet ad faciendum veritatem*: Joh. 3: v. 21. *Qui autem facit veritatem, venit ad lucem*. 1. Joh. 1: v. 6. *Si dixerimus, quod communionem habeamus cum DEO, sed in tenebris ambulaverimus, mentimur & non facimus veritatem*. Sicut rectitudo integritatis primæ dicitur veritas, Joh. 8: v. 44. *in veritate non stetit*; Ita etiam rectitudo restitutionis dicitur veritas. Joh. 1: v. 17. *Gratia & veritas per Jesum Christum*. Eph. 4: v. 21. *Sicut est veritas in Jesu*. Et renovari jubemur *in sanctitate & justitia veritatis*, Ephes. 4: v. 24. Verbum Evangelii per quod gratia restitutionis datur, est *verbum veritatis*, Eph. 1: v. 13. Jac. 1: v. 18. Et genuini Christiani dicuntur *esse ex veritate*, Joh. 18: v. 37. 1. Joh. 3: v. 19. Opponuntur illis, qui non norunt veritatem, 1. Joh. 2: v. 21. & iis, in quibus non est veritas. Quemadmodum Salvator de salutis via agens, Joh. 3: v. 16. seqq. ex eo cognosci vult veros fideles, quod *faciant veritatem*, v. 21. quod habent *fidem per Charitatem operantem*, Gal. 5: v. 6. ita etiam Rex Ezekias per *gratiam Jesu Christi salvatus*, Act. 15: v. 11. ex informatione Moïsi, Joh. 5: v. 46. Act. 3: v. 22. & Prophetarum, Act. 10: v. 43. Joh. 5: v. 39. *fecit, dum vixit, veritatem*; conf. Matth. 3: v. 8. Postquam Ezekiel de piis dixerat, quod *faciant veritatem*, c. 18: v. 9. poenitentia studio quam maxime urget, ibid. v. 21, 23, 27, 30, 31, 32. Ac Ezekias respiciens *veritatis desiderium significavit*, 2. Reg. 20: v. 19. ac immediate post textum nostrum *veritas Ezekia commemoratur*, 2. Chron. 32: v. 1. scilicet *eam faciens, operibus & fructibus Spiritus fidelem se exhibuit*, Gal. 5: v. 22. Jac. 2: v. 18. seqq. Secundum *veritatem v. fidei internam DEO probatus*, Psal. 51: v. 8. idque innuit textus: *Coram Domino DEO suo*. conf. 1. Joh. 3: v. 19, 20.

Ista de Rege Ezekia consignando, *memoriam ejus reddere voluit Spiritus Sanctus gloriosam*: neque dubitare licet, quin inter honores, quos cum in *adscensu sepulcrorum*, vel in *supremo sepulcro filiorum Davidis*, sepultus fuerit, illi exhibuerunt in morte ejus *universus Juda & habitatores Hierosolymæ*, 2. Chron. 32: v. 33. etiam gesta ejus prolixius commemoraverint, & illa threnodiis, sermonibus & carminibus lugubribus celebraverint, quorum summam in textu habemus. Similia quippe legimus 2. Sam. 1: v. 17-27, & 3: v. 33. 2. Chron. 35: v. 25. Jer. 31: v. 15. Thren. 4: v. 20. 5: v. 16. 1. Mac-

*Professores nam esse
deus est spiritus
Nikolaus*

Jean George Müllenberg
 1. Maccab. 9: v. 21. &c. Si & nos inter DEUM timentes numerari unquam velimus, honorata sit in terris nostris *Incliti Regis* memoria, Sy. 10: v. 24. Quid ergo magis conveniat devotæ venerationi, quam *universus populus totius Regni & habitatores metropoleos debent memoria CAROLI XI.* quam *gloriosissimam* eam reddere, celebrando *memoria* a DEO per *Majestatem Tanti Regis* peracta. Et jam die *Maximi Regis* sepultura solenni, conari ut inter nos ac apud posteros perpetuo sit illa gloriosa: Idq; ad ductum textus & historie sacre, comparatione *Optimi Regis* cum celebratissimo Rege Ezekia: Conferri in multis possunt; Nominum significatus non absimilis; Uterq; à *Fortitudine virili*, quamque in DEO exercuere, appellatus, Psal. 28: v. 8. Cum annum ageret Ezekias decimum quartum, magno exercitu hostili eum aggressus est Sennacheribus Rex Assyriæ, 2. Reg. 18: v. 13. & plures urbes ac munimenta regni ejus occupavit. 2. Reg. 18: v. 13. & 19: v. 25, 26. REX *Exoptatissimus* CAROLUS XI. cum ad xiv. annos hæreditarium Regnum in pace tenuisset, gravissimo bello Anno 1674 implicitus est, & non pauca urbes munitæ creptæ, quas deinde REX CAROLUS XI. *Victoriosus*, iterum regno, *DEO auxiliante*, restituit. Hostes Ezekia: consili copijs suis, exiguas ejus contemserunt, 2. Reg. 18. v. 23. etiam propter pietatem & in DEUM collocatam fiduciam derisus fuit. 2. Reg. 18: v. 32. Talia quoque REGI *Religiosissimo* CAROLO XI. evenere. Etiam, quam post bella & morbum Ezekia: concessit Daus, felicem annorum periodum, 2. Reg. 20: v. 6. CAROLO XI. *Triumphatori* non minorem reddidit. Sed cum in hac prima parte, Optimos in populo Dei Reges, Ezekiam sub veteri, & CAROLUM XI. sub novo tædere, mutuo conferimus, omnino quod prius de Ezekia probavimus, de CAROLO XI. asseramus: *facta Majestatis ejus secundum Verbum Dei fuisse instituta.* Illud à prima aetate dilexit, & in illo sedulo informatus est; illud per totum imperium suum, purum ac intemeratum prædicari voluit, in cultu publico omnia secundum illud ordinavit. Edicta pœnitentialia divino zelo quotannis emittendo, Ezekia: se reddidit similimum, 2. Chron. 30: v. 5-10. Serio de cætero urfit, ut ad normam sanctam viverent omnes regni cives, cujus maximum ipsa *Majestas Regia* præstitit exemplum. In judiciis

Handwritten marginal notes in cursive script, likely a library or archival stamp, partially legible as 'Bibliotheca...' and 'H. 1000'.

& sententiis criminalibus ferendis non neglectum dictamen legis, quod ex immutabili Dei justitia instruit. Idololatria crassior jam diu per Evangelii lucem, Deo gratiose illuminante, pulsa fuit, sed nequam Papismus secum habet, iterum rediret, prudentia & zelo sollicite actum fuit per omnes regni CAROLI XI. annos felicissimos. Quid a. interea tentavit astutia Romanensium, non omnibus est ignotum, 2. Cor. 2: v. 11. Non nihil itidem constat ex Regiis de Religione statutis, Anno 1667 & 1671. Singularis quoq; fuit cura *sanctissime fidei Regis*, ut a cæcitate idololatræ retraherentur Lappones, & si quæ esset hujusmodi labes in aliis latissimi regni finibus, tolleretur. Multa hic dici possunt de pio S.æ R.æ M:tu desiderio, retrahendi à stupiditate idolomanie proxima, tot Ingræ incolæ, ad Dei cultum, in ea quam intelligebant lingua, peragendum. Contra malum aliud jam dicto tam vicinum, ut est in lege Dei alterum præceptum primo, horrendam intelligo jurandi, execrandi & pejerandi consuetudinem, tam severa, proluxa & iterata edidit Rex *DEI amantissimus* edicta, ut similia in alio regno Christiano monstrari nequeant: Verum haud aliter ac post Ezekiam multa remansere veræ religioni adversa, 2. Chron. 33: v. 3, 4. quæ demum regnum Judæorum evertabant, 2. Reg. 23: v. 27. ita timendum quod detestanda & immanis jurandi & diabolum inclamandi libido, etiam si alia abessent peccata, patriam nostram demum pessundet. Velit DEUS sanctissimi sui Nominis gloriam reddere nobis charam! *Obmutescant labia impietatis*, Psal. 31: v. 19. Jam ex justa DEI vindicta, per hoc octimestre in pulverem tot millium ora per atrocissimam famem dejecta, quæ ad iram provocarunt *sanctum israelis*, Esaj. 1: v. 4. super sunt multi, ob quos lugeamus, qui non egerunt penitentiam, &c. 2. Cor. 12: v. 21. quorum optemus respicientiam, ut DEUS nostrum misereatur, Esaj. 30: v. 18. Quam ex hoc cap. 31. 2. Chron. recitavimus Ezekie sollicitudinem de Levitarum & Sacerdotum sustentatione, agnoscimus devota & grata recordatione *Regiam* fuisse CAROLI XI. *curam benignissimam*; qua, mox post Coronationem augustam, privilegia ordinis Ecclesiastici, & quæ in illis ad ejus conservationem spectant, regia manu confirmavit. Ac sæpius à *Clementissimo* Regio ore percepimus, non voluisse *Sacram Ejus Majestatem* ea diminuere, quæ à prioribus Regibus Clero erant collata

& ad-

& adscripta; Quæ in Ezekia observavit historicus sacer, de monitis
 ejus ad Levitas & circa cultum, illa *Rex CAROLUS XI.* Or-
 dinantia Ecclesiastica, & agendorum sacrorum constitutione abunde
 explevit, ac pluribus ad Episcopos & Consistoria rescriptis Clementis-
 simis urfit, in maximum Ecclesiæ usum. Quantis quoq; sumtibus eun-
 dem benignissime juit, in *Parasc. & Disposit. ad Thren. 5.* quibusdam
 exemplis monstratum est; sed longe plura dari possunt, & in *glorio-
 sissima memorie CAROLI XI.* perpetuitatem frequentissime com-
 memoranda. Constantissima in DEUM *fiducia* superavit omnes Reges
 Judæ Ezekias, 2. Reg. 18: v. 5. quæ, pariter & sancta in voluntate DEI
 acquiescentia, 2. Reg. 10: v. 19. *CAROLUM XI.* fuisse per
 omnia retro secula *Incomparabilem*, ejus in periculis animus intre-
 pidus, & verba cordata probarunt, quibus & alios animosos reddidit,
 2. Chron. 32: v. 7. Suntq; maximæ virtutis indicia, Textus in *solenni-
 tates penitenciales annuas*, etiam in medijs bellorum flammis, a *Poten-
 tissimo Rege* ordinati. Jos. 23: v. 8-11. 2. Paral. 32: v. 7, 8. Psal. 3: v. 6,
 7, 8. & 9: v. 8-16. & 70: tot. & 54: v. 6-9. & 140: v. 5-11. Zach. 1: v.
 16, 17. *Justitia & Virtutum Imperatoriarum* splendorem in Eze-
 kia contemplati sumus, sed has numero plures & luce splendidiore
 radiantes devote veneramur in *Augustissima septentrionis Corona*,
 quam die 5. Aprilis capiti nostro ereptam, die 20. Aug. publica la-
 mentatione deploravimus: Et quoad cujuspiam Regis duratura est
 memoria; *gloriosissima erit Clementia CAROLI XI.* in omnes, &
Misericordie in tot mileros, quos in vita servavit, *recordatio.* *Veri-
 tatem & pacem* supra omnia dilexit, Zach. 8: v. 19. NB. Prov. 20: v.
 28. Regnum suum tempore pacis, *sapientia & justitia summa* guber-
 navit; & ingruente bello, pari *fortitudine ac prudentia* propugna-
 vit, ac ut ne ullam ejus partem post finitum bellum, sub potestate
 hostium relinquere voluit, ita illud totum postea in illam dignitatis
 & roboris *æquæ*, DEO benedicente, exivit, quam nunquam prius
 obtinuit; inq; statu quieto multis modis ornavit & locupletavit, &
 longe pluribus quam Ezekias, Syr. 48: v. 19. unde per totum orbem fa-
 ctum est nomen *CAROLI XI.* magnum. Gen. 49: v. 26. 2. Chron;
 32: v. 23. Reddentque hæc & innumera alia in seculum *memoriam Ma-
 jestatis Ejus gloriosissimam*, & *thronum ejus firmum*, Prov. 29: v. 14.

Quemadmodum *fidei* quoque *salvifica* infucatum exercitium, & conscientia serenitas *Regem Maximum* in terris latum, Esaj. 38: v. 3. & in caelis aeterna felicitate coruscantem ac gloriosum reddiderunt. Valde enim facit in memoria *Regis Optimi* Magnitudinem & dulcedinem, quod in ipsa aeternitate in conspectu Regis Regum, splendorem in terris obtentum, aeterna & lumini solis aemula luce auctum, est consecutus, Matth. 13: v. 43. Apoc. 21: v. 23, 24. Et 22: v. 5. Erat a. *faciendo veritatem*. Pietatis & omnium Christianarum virtutum studium in *Maximo Rege* tam fervidum tamq; assiduum, *DEum querendo*, 1. Chron. 17: v. 10, 11. ut non minus in *Justitia & Sanctitate veritatis*, Eph. 4: v. 24. exemplum evidentissimum Ecclesiae praebuerit, mature ut Ezkias se ad Dei cultum accingendo, 2. Chron. 29: v. 20. quam *perfectissimi Regis* augustum exemplar ad finem mundi celebretur.

USUS: Ista vero & longe plura, quae *Gloriosum CAROLI XI.* Nomen cordibus venerabundis imprimunt, hunc diem pra aliis in hoc seculo notabilem reddunt. XXIV. Novembris ante XLII. annos *CAROLO XI.* felicissime natalis, jam nunc in omnium nostrum moerorem *Majestati Ejus* est exequialis: *Regi* magnitudine rerum gestarum & cunctarum Regiarum virtutum excellentia consummatissimo, laboribus ac curis non interruptis absolutissimo, *Bonus fuit dies mortis pra illo quo natus fuit*, Eccles. 7: v. 2. Nobis & toti orbi Christiano, per totum vitae suae gloriose tempus, tantus fuit *Rex desideratissimus*, quantus olim suis fuit David, 2. Sam. 18: v. 3. ideoq; natalis *Majestatis Ejus* Anno 1655. qui tot annorum felicitati dedit auspiciam, svavissima recordatione nobis erat dies voluptatis & gaudii, Esth. 9: v. 18, 19. sicut & idem nunc exequialis, quo tanta bona amisimus, merito quotannis nobis erit dies poenitentialis, 1. Sam. 7: v. 6. Zach. 12: v. 11. seqq. Et quo magis *Clementissimi Regis CAROLI XI.* depradicamus virtutes & gesta, conferendo *Majestatem Ejus* cum optimis quibusvis in DEI populo, NB. 2. Reg. 23: v. 25. eo vehementius iudicia Divina timeamus, 2. Reg. 22: v. 16-20. & 23: v. 26, 27. ac excitemur post obitum ejus ad veram & non procrastinanda poenitentiae studium, Esaj. 1: v. 2. seqq. & v. 16. seqq. Jac. 3: v. 12. seqq. Ecce! gravis erat nobis poenitentiae concio in morte *Clementissima Reginae* Beatissimae inter sanctos *ULRICAE ELEONORAE*, (vid. *Disposit. Homilet. hic Abbe*

edi-

editam ad Phil. 1.) ab eò tempore calamitas non uná patriam afflixit; & ultra tres annos expectabat Dominus nostram respicientiam, ideo sancto horrore ex hoc funestissimo casu, qui anno quarto accidit, perculsi, Luc. 13: v. 7, 8, 9. de vera pœnitentia eo magis simus solliciti, Luc. 13: v. 3. 5.

*II. Laudabilia quæq; ex toto corde perficiendo: emphaticè enim additur post recitata opera Ezekiz, v. 21. Et in omni opere quod incepit--querendo DEum suum, in toto corde suo fecit: est usitatissima in Scripturis Sacris phrasis ex toto corde, ad designandum animum & affectum sincerum sine hypocrisis, fervidum sine torpore, constantem sine hæsitatione, integrum sine divisione, Deut. 4: v. 29. & 6: v. 5. & 30: v. 6. maxime vero in DEi cultu hoc requiritur, Deut. 10: v. 12. Jos. 22: v. 5. Psal. 119: v. 2. idque singulari cum DEi complacencia fieri, à DEi spiritu commemoratur, 2. Chron. 15: v. 12. 15. & 22: v. 9. Notatu dignissimum hic est monitum Davidis, 1. Chron. 29: (al. 28.) v. 9. & confessio ejus, Psal. 119: v. 10. De Regibus vero populum DEi in Vet. Testamento regentibus peculiariter hoc observatur in optimis, 1. Reg. 11: v. 4. & 14: v. 8. 2. Chron. 22: v. 9. de aliis vero aliter: sic de Amazia; *Et fecit quidem rectum in oculis Jehova; non tamen corde integro, 2. Chron. 25: v. 2. quod plenius declaratur, 2. Reg. 14: v. 3. ab initio quidem imperii veræ religioni favit, illamq; promovit, postea vero idololatriæ se addixit, 2. Chron. 25: v. 14. ac postquam DEi ministros ac Prophetas contemnere cœpit, ibid. v. 16. ruebat in exitium, ibid. v. 17. De Jchu simile est judicium Divinum: 2. Reg. 10: v. 31. Nihilominus Jchu non observavit, ut irret in lege Jehova, DEi Israël, in toto corde suo: non recessit à peccatis Jerobeami, qui peccare fecit Israël. Ex quorum impio & infelici imperio, contrario vitæ & regno Ezekiz, constat, quam gloriosa sit Ezekiz memoria ex hoc actionum ejus caractere & interno quasi principio. Scilicet in omni opere, sive quoad ministerium domus DEi, sive in lege & in præcepto, omnia egit, quarendo Dominum DEum suum, toto corde.**

Hæc Laus CAROLO XI. Monarchæ Serenissimo, omnino quoque est tribuenda: Quædam gloriose à Regia ejus Majestate gesta jam indicavimus, multo plura omnium civium devotis inscripta sunt mentibus; quicquid a. in DEi laudem, in regni gloriam, in civium salutem suscepit, ex toto corde egit. In religionis negotio haud pauci Imperantium, antiquorum pariter & recentiorum tem-
porum

